

Diplomová práce: *Les tendances contemporaines de la littérature française d'enfance et de jeunesse*

Autor DP: Kristýna Zaňková

Vedoucí: Mgr. Milena Fučíková, PhD.

Oponent: doc. PhDr. Catherine Ébert, PhD.

Diplomová práce *Les tendances contemporaines de la littérature française d'enfance et de jeunesse* (Vývojové tendence v současné francouzské literatuře pro děti a mládež) Kristýny Zaňkové vymezuje své zaměření takto: a) literárněteoretická terminologie týkající se literatury pro děti a mládež; b) základní vývojové etapy dějin francouzské literatury pro děti a mládež s poukazem na klíčová díla příslušného historického období; c) nejvýznamnější francouzské i světové literární ceny udílené autorům dětských knih; d) vztah mezi autorem dětské knihy a čtenářem; e) literární analýza tří francouzských románů pro mládež z počátku jednadvacátého století: *Tobiáše Lolnesse* Timothého de Fombella, *Život k sežrání* Mikaëla Olliviera a *Oskara a růžové paní* Érica-Emmanuela Schmitta; f) problematika překladu francouzských literárních děl do cizích jazyků, tedy i do češtiny. Tento výčet zde uvádím proto, že už z něho je patrná zásadní chyba – příliš široký a zároveň příliš členitý námět. Zejména body b), d) a f) by bohatě „vydaly“ na samostatné téma. S tím zčásti souvisí nesrovnalost českého a francouzského názvu: „současné“ a „vývojové“ tendence se mohou, ale nemusejí překrývat (lze se zaměřit na vývojové tendence v určitém synchronním výřezu/průřezu), avšak přehled dějin LDM¹ pod etiketu „*tendances contemporaines*“ spíše nepatří. Netřeba dodávat, že nadměrnou rozvětveností tématu autorka DP vstupuje do slepé uličky.

A dostává se do ní čím dál hlouběji dalšími závažnými nesrovnalostmi. Proč zahrnuje do bodu c) literární ceny, které naprosto nesouvisí ani s literaturou francouzskou, ani s LDM? Nejen přijatelné, ale logické by bylo zkoumat např. to, jak literární ceny udílené v oblasti LDM, zejm. ty, o

¹ Touto zkratkou budu nadále označovat literaturu pro děti a mládež.

nichž rozhoduje sám mladistvý čtenář, ovlivňují příslušnou literární tvorbu, to ale bohužel autorka nedělá. Daná část je pouhým přepisem, popř. opisem faktů, jež K. Zaňková vlastní myšlenkovou prací neousouvztažňuje s dalšími dílčími tematickými segmenty. Ty se tedy navzájem neosvětlují. Na jednu z mála součástí celkového námětu, tak jak je formulován titulem – tedy jaké jsou ony současné/vývojové tendence LDM – proto nepřinášejí odpověď. Sešívají se tu fakta spojená pouze vnějškově, bez analýzy, a spletenost vyniká např. v pasážích o vzniku Prix Goncourt a Renaudot (s. 15, 16), takže si čtenář zas udiveně klade otázku, co přinášejí námětu. V abstraktu a úvodu K. Zaňková sice uvádí, že si bude všimnout cen v jiných zemích a ocenění mezinárodních, ale proč, když nesouvisí ani s jediným, jazykově-teritoriálním a sociologickým vymezením tématu: ani s Francií, ani s literaturou pro danou věkovou kategorii?

Ad vztah literární historie a současnosti: že je současné „nějak“ provázáno s minulým, patří k samozřejmým „faktům“. Je proto vcelku nešťastné, že si autorka nevybrala buď některou z etap v synchronním řezu, anebo že se nerozhodla sledovat pohyb určitého konkrétního literárního jevu skrze dějiny (typ postavy, typ zápletky, jistý topos, jistou strukturu – např. iniciační – atd.) Chtít skloubit historické a současné ve věku, kdy si člověk z podstaty situace (lidské i odborné) nemůže dovolit zralou syntézu, je veskrze špatná metodologická volba, jíž autor sám sebe odsuzuje k přehledům, k plochosti, k hromadění údajů, ke kompilačním reprodukcím.

Neprovázanost a nesourodost výchozí, celková, proniká i do nižších rovin práce – tady uvedu jen několik nejflagrantnějších příkladů. Přejít od rysů dětského/mladistvého čtenáře k biblio-souborům (s. 8) působí neústrojně stejně jako skok od biblio-databází k tomu, komu se mladiství svěřují se svými čtenářskými zálibami. Dále, mluvit jedním dechem o antice a literárních kritikách (s. 3) působí jako zkrat vzhledem k tomu, že se tehdy literární kritika ještě dávno nevydělila jako samostatný „diskurs“ (s. 40). Posléze autorka skočí k troubles d' apprentissage a k dyslexii, pak k vlivu internetových kanálů na vkus dětského a dospívajícího čtenáře,

vzápětí stříhem přechází k vlivu grafické a výtvarné stránky na výběr kupujícího (s. 41, 42): nic proti statistice, avšak kvantitativní argument nemůže ani nahradit interpretaci, ani zastříť, že autorka míchá a juxtaponuje tak různorodé aspekty (psychologický, pedagogický, sociologický, esteticko-editorský), aniž je řádně utřídí a aniž u každého z nich prodleje reflexí, která by je stmelila a která teprve by snůšku *faits bruts* proměnila v zajímavý postřeh, přínosnou myšlenku, v hypotézu otevírající či naznačující nový obzor, novou cestu pro další myšlení. Nápadnou nedůsledností je také skutečnost, že zatímco v předchozích částech je konkrétní teoretická kategorie či koncept uplatněn na analýzu, v podkapitole *Lecteur implicite* (s. 63) tak autorka nečiní.

Další třídou prohrěšků jsou nelogičnosti myšlenkové, formulační, a mnohdy bohužel tvrzení a výroky neudržitelné. Už dávno se nelze vážně zaměřit na „rozbor obsahu“ (s. 2) – naštěstí to autorka nedělá, neboť k zvoleným dílům přistupuje metodou strukturální, převážně naratologickou. Alespoň tady se vykazuje vlastní analytickou práci, a proto čtenář o to víc lituje, když interpretka odbude metatextové poznámky v Oscarově dopisu třemi větami (s. 62), zatímco by se z nich dalo tolik vytěžit...

Podobně neúnosné jako výše uvedené příklady je usilovat o „examen objectif“ (s. 2), když se o iluzornosti objektivitu na poli *humanitates* dávno ví². K lehčím nelogičnostem patří to, že úvahu o angažované literatuře oddělíte spojkou *cependant* od výčtu čítajícího hymny, epeje, legendy a ódy, jako by tyto žánry nemohly patřit do angažované literatury (s. 6); poučný může být nejen příběh, ale i jiné prvky, a stran poučnosti jde i to, *jak* postavy dobro a zlo představují, netoliko o pouhou skutečnost, že hrdinové tyto etické hodnoty ztělesňují (též s. 6); definice kognitivní funkce je trochu děravá (6) stejně jako přehled funkcí literatury – vůdčí model Jakobsonův přichází ke slovu až v úseku o žánrech a při vymezení pojmu žánr opomíjí jiné definice (s. 7). Těkavost způsobuje, že mnohé definice a úvahy jsou kusé a – pohříchu opět – neprovázané. Na úrovni makro- i mikrokompozice se práce rozpadá a působí jako slepenec.

² Nehledě na to, že se objektivita významně přehodnotila i ve vědách „tvrdých“.

Jazyk je vesměs přijatelný, avšak nikoli bez vad ve správnosti: chyby³ typu destiné místo destinée (s. 1); aussi que místo aussi bien que (s. 2); de místo du (s. 2), e místo et (s. 20), en místo et a et místo est (s. 24); plôtôt a chybné rémunérer místo récompenser (s. 12); réuni místo réunion (s. 13); crée místo créé (s. 16); ses místo leurs (s. 23)... Dále překlepy typu religieuses (s. 3); nesprávný slovosled – např. „dont les ouvrages on a publié“ (s. 28); gramatické výpadky typu „Il semble que si nous aimerions maintenir leur attention, il faut...“ – špatný modus a špatná celá podmínková konstrukce (s. 8); „Il ne nous reste que présenter“, opakovaně, např. s. 29; „les lecteurs apprennent sur sa rose aimée“, s. 34; „Elle ne presque rien dit“, s. 55; chybná inverze ve vedlejší větě „a-t-il fait“, s. 60.

Nepečlivostí trpí i typografie: nerespekt k francouzskému úzu mezery před dvojtečkou, nerozlišování spojovníku a pomlčky včetně takřka důsledného užívání spojovníku místo pomlčky; některé segmenty v poznámkách nezačínají velkým písmenem a nekončí tečkou (12, 5; 28, 9; 48, 17; 50, 17; 53, 18; 57,18); občasné změny typu nebo velikosti písma v hlavním textu. Autorka opominula i tak základní věc jako rozdělení primárních a sekundárních zdrojů v bibliografii a jednou z dílčích otázek, jež vyvstávají tváří v tvář nedůslednostem, je, proč ve výběrovém soupisu přeložených děl ze sféry LDM zeje tak velká proluka mezi 70.-80. lety 19. století a 40.-50. lety 20. století.

Je mi líto, že musím vznést tolik výtek a „stížností“, protože K. Zaňková patří k lepším studentům a protože ji znám jako člověka pečlivého, jemuž rozhodně neschází vztah k literatuře a k studiu vůbec.⁴ Vzhledem k tomu její DP k obhajbě doporučuji, což bych v jiném případě neudělala. Žádám však, aby autorka přinesla pečlivá errata celého textu, a k diskusi navrhuji, aby vysvětlila hlavní diskrepance, na které poukazují (např. rozkyv mezi českým a francouzským titulem), aby se vyjádřila k dvěma, třem dalším nesrovnalostem, a aby si promyslela, jak

³ Z chyb každého druhu uvádím jen pár příkladů, vyskytují se v celém rozsahu textu.

⁴ Doufám rovněž, že její zápal pro toto téma jí pomůže vypořádat se s těžkostmi, které jí tato situace přináší.

interpretačně naložit s oním Oscarovým komentářem v jeho dopise. V neposlední řadě by mě zajímalo, jak by – pokud mé námitky přijímá (či podle toho, které z nich přijímá a na kterých ze svých koncepčních prvků naopak trvá a může je obhájit) – pojala a strukturovala svůj námět nyní.

Doc.PhDr. Catherine Ébert, PhD.

Praha 5. 9. 2017